

Badania w sezonie 1998 roku były prowadzone z następujących tematów:

Geomorfologia

— obserwacja dynamiki czynnej strefy zmarzliny w obszarach podniesionych teras morskich obejmująca sondowanie czynnej warstwy zmarzliny w ramach okołobiegunowego monitoringu zmarzliny oraz obserwacje warunków meteorologicznych i pomiary termiki gruntu;

— kontynuacja rozpoczętych w 1995 roku pomiarów zmian strefy brzegowej w rejonie Calypsobyen;

— obserwacje w strefach przedpoli lodowców Renarda, Scotta i Blomli, dotyczące rejestracji zjawisk przekształcania rzeźby wałów lodowo-morenowych.

Gleboznawstwo

— kontynuacja badań gleb brunatnych („Gleby brunatne pobrzeża Bellsundu, Spitsbergen Zachodni”) oraz gleb torfowych („Wpływ avifauny na niektóre właściwości chemiczne gleb organicznych pobrzeża Bellsundu, Spitsbergen Zachodni”);

— wytypowanie punktów do badań dynamiki aktywności mikroorganizmów glebowych na obszarze Calypsostrandy.

Podróż powrotną do Longyearbyen, tym razem już bez przeszkód, uczestnicy wyprawy pokonali ponownie śmigłowcem. Do kraju dotarli drogą lotniczą 21 sierpnia 1998 roku.

Szczególne podziękowania od uczestników XII Wyprawy Polarnej UMCS na Spitsbergen należą się *Jurkowi Różańskiemu*, który służył radą i pomocą w każdej sytuacji.

Ireneusz Sobota

Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika
Instytut Geografii
Zakład Hydrologii i Gospodarki Wodnej
87-100 Toruń, ul. Fredry 6/8

XV JUBILEUSZOWA WYPRAWA POLARNA UMK NA SPITSBERGEN

Latem 1998 roku odbyła się kolejna wyprawa Instytutu Geografii Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika na Spitsbergen. Była to już piętnasta polarna ekspedycja naszej Uczelni. Była to wyprawa jubileuszowa, bo w 60 rocznicę polskich badań regionu naszej stacji — Kaffiöyry. Właśnie 60 lat temu na

tym terenie prowadziła badania I Polska Wyprawa Glacjologiczna, a 37 lat później stanęła tam Stacja Polarna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Sześćdziesiąt lat od tego wydarzenia przebywała i pracowała w tym miejscu przez ponad dwa miesiące wyprawa naukowa naszego Instytutu.

Stacja Polarna UMK jest najdalej na północ wysuniętą polską placówką naukową. Położona jest na $78^{\circ}40'$ szerokości geograficznej północnej i $11^{\circ}49'$ długości geograficznej wschodniej. Zlokalizowana została w północnej części Kaffiöry w pobliżu lodowca Aavatsmarka. Z rozbudowywanej stopniowo stacji skorzystało do tej pory piętnaście wypraw.

Wyprawa trwała 77 dni (od 26.06. do 11.09.1998 roku). Wzięło w niej udział sześć osób:

mgr Ireneusz Sobota — kierownik wyprawy, hydrolog, piąta wyprawa na Spitsbergen (Instytut Geografii UMK, Toruń),

mgr Katarzyna Kubiak — hydrolog, pierwsza wyprawa na Spitsbergen (Instytut Geografii UMK, Toruń),

mgr Piotr Weckwerth — geomorfolog, pierwsza wyprawa na Spitsbergen (Instytut Geografii UMK, Toruń),

mgr Tomasz Jaworski — geomorfolog, pierwsza wyprawa na Spitsbergen (Instytut Geografii UMK, Toruń),

mgr Dariusz Brykała — hydrolog, trzecia wyprawa na Spitsbergen (Instytut Geografii PAN, Toruń),

mgr Andrzej Araźny — klimatolog, druga wyprawa na Spitsbergen (Instytut Geografii PAN, Toruń).

Przez ostatnie dwa tygodnie w wyprawie uczestniczył prof. dr hab. Marek Grześ (Instytut Geografii UMK, Toruń).

W czasie wyprawy prowadzono badania w ramach grantu zatytułowanego „*Bilans masy lodowca Waldemara i zmiany jego przedpola*”. Badania te były kontynuacją badań rozpoczętych w 1995 roku.

Wykonano następujące badania:

— standardowe pomiary meteorologiczne na Równinie Kaffiöry i lodowcu Waldemara (A. Araźny).

— drenaż lodowca Waldemara (D. Brykała),

— selektywne topnienie lodowca Waldemara (K. Kubiak),

— ablacja lodowca Waldemara (I. Sobota),

— odpływ z lodowca Waldemara (I. Sobota),

— reżim i wybrane cechy fizyczno-chemiczne rzeki Waldemara (I. Sobota),

— szczegółowe kartowanie geologiczne i geomorfologiczne przedpola lodowca Waldemara oraz problemowe badania wybranych środowisk sedymentacyjnych (P. Weckwerth, T. Jaworski).

Badania na lodowcu Waldemara ułatwiło wybudowane na jego przedpolu, w 1997 roku, niewielkie obserwatorium glaciologiczne. Nocowanie w nim w znaczny sposób skróciło drogę do lodowca i wydłużyło czas pracy.

W czasie wyprawy dokonano również wielu rekonesansów terenowych. Między innymi na szczyt „501”, na Björnscanke, Sarsöyrę oraz na wszystkie lodowce Kaffiöyry. Stacja była wizytowana przez Norwegów, którzy wyrazili uznanie dla stanu stacji i naszych badań.

Należy podkreślić, że była to najmłodsza pod względem wieku toruńska ekspedycja (średnia wieku 26 lat). Zebrano bardzo dużo interesującego materiału naukowego. Więcej informacji na temat wyprawy i wyników badań można znaleźć w Internecie pod adresem: <http://www.cc.uni.troun.pl/~geopolar>.

Andrzej Arażny

Polska Akademia Nauk

Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania

87-100 Toruń, ul. Kopernika 19

UDZIAŁ STUDENTÓW INSTYTUTU GEOGRAFII UMK W TORUNIU W WYPRAWACH POLARNYCH NA SPITSBERGEN

Badania naukowe w obszarach polarnych studentów geografii z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu rozpoczęły się 24 lata temu. W połowie lat siedemdziesiątych wśród studentów geografii UMK zrodził się pomysł zorganizowania pierwszej toruńskiej eskapady na Spitsbergen. A już 24 czerwca 1975 roku na skraju Ziemi Oskara II (Równina Kaffiöyra) wylądowała I Toruńska Wyprawa Polarna na Spitsbergen. Zorganizowana została ona przez Instytuty Geografii UMK i PAN oraz Studenckie Koło Naukowe Geografów. Kierownikiem pierwszej wyprawy był prof. dr Jan Szupryczyński. W trakcie tej ekspedycji zbudowano dom, który do dziś doskonale służy toruńskim polarnikom i ich gościom. Warto pamiętać, że jest to najdalej na północ wysunięta polska stacja naukowa. Współrzędne stacji są następujące: $\alpha = 78^{\circ}41'N$ i $\lambda = 11^{\circ}51'E$. Do chwili obecnej zorganizowano 15 wypraw na Kaffiöyra (12 w sezonie letnim i 3 w sezonie zimowym). Udział w wyprawach obok pracowników naukowych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika, Instytutu Geografii PAN w 9 sezonach letnich brali studenci. W trakcie wypraw prowadzili oni